

Lausunto Kuopion kaupunkiseutusuunnitelman linjaratkaisuun

Apulaiskaupunginjohtaja Jari Kyllönen
Kaupunginhallitus

Lausuntopyynnön tausta

Kaupunkiseutusuunnitelman laatiminen on edennyt linjaratkaisuvaiheeseen, jossa laadittavan varsinaisen kaupunkiseutusuunnitelman pohjaksi valitaan skenaario tai skenaarioiden yhdistelmä, joka luo parhaat edellytykset ja yhteiset suuntaviivat kestäväälle kaupunkikehitykselle sekä seudullisen kilpailukyvyn ja elinvoiman lisäämiselle. Kaupunkiseutusuunnitelman jatkotyöstön pohjaksi jokainen seudun kunta antaa oman lausunnon esitettyyn linjaratkaisuun.

Kuvaus esitetystä linjaratkaisusta

Skenaarioiden vaikutusten arvioinnin, liikennemallitarkastelujen sekä kaupunkiseutusuunnitelman ja liikennejärjestelmäsuunnitelman yhteisessä työryhmäkokouksessa (14.9.2021) saadun evästyksen perusteella on päädytty esittämään jatkotyötä ohjaaviksi kehittämisperiaatteiksi, ns. linjaratkaisuksi, skenaarioiden 1, 2 ja 3 parhaista piirteistä muodostettua yhdistelmää.

Linjaratkaisuehdotuksen mitoituksen lähtökohtana on 16 800 asukkaan ja 7 000 työpaikan lisäys suunnittelualueella vuoteen 2035 mennessä. Kasvutavoite on linjassa Pohjois-Savon kaupan maakuntakaavan ja Pohjois-Savon maakuntakaava 2040 luonnosvaihtoehdon 2, Rohkea kasvaja, kanssa. Linjaratkaisuehdotuksen mukaan kaupunkiseudun kasvusta 83 % sijoitetaan ydinkaupunkialueelle ja sitä ympäröivälle alueelle 17 %, josta merkittävin osuus osoitetaan nykyisten rautatieasemien, kunta- ja seutukeskusten sekä kylien yhteyteen. Seudun monikeskuksisen aluerakenteen tukemisella pyritään säilyttämään olemassa olevia palveluita ja pitämään yllä joukkoliikenteen järjestämisen edellytyksiä. Alla olevassa kuvassa on esitetty linjaratkaisuehdotuksen mukainen kasvun sijoittuminen eri keskuksiin.

Keskus	Nykyinen Asukkaat	Nykyinen Työpaikat	Nykyinen Yhteensä	Kasvu Asukkaat	Kasvu Työpaikat	Kasvu Yhteensä	NYK+KASVU YHTEENSÄ
Kuopio keskustasta	19404	14771	34175	5188	2808	7996	42171
Suonenjoki as	4440	1510	5950	1038	263	1301	7251
Siilinjärvi as	8724	2663	11387	1129	255	1384	12771
Lapinlahti as	3527	1647	5174	824	287	1111	6285
Iloharju/Savilahti	21128	15745	36873	1485	430	1915	38788
Rahusen kangas	11679	2297	13976	400	70	470	14446
Päiväranta	7243	1376	8619	200	40	240	8859
Vuorela/Toivala	5343	1498	6841	1128	255	1383	8224
Matkus	680	1961	2641	2500	2000	4500	7141
Muu ydinkaupunkialue				1807	164	1971	1971
	82168	43468	125636	15699	6572	22271	147907
Leppävirta	4413	1948	6361	307	155	462	6823
Tuusniemi	1226	379	1605	85	30	115	1720
Nilsia	3076	903	3979	214	72	286	4265
Juankoski	2042	756	2798	142	60	202	3000
Varpaisjärvi	1284	346	1630	89	28	117	1747
Maaninka	1032	361	1393	72	29	101	1494
Karttula	1009	344	1353	70	27	97	1450
Riistavesi	1007	188	1195	70	16	86	1281
Vehmersalmi	744	133	877	52	11	63	940
	15833	5358	21191	1101	428	1529	22720

Keskuksilla tarkoitetaan tässä yhteydessä laajempaa jalankulku-, pyöräily- ja joukkoliikennevyöhykettä (= noin 2,5 km suuntaansa keskuksen nykyisen jalankulkuvyöhykkeen reunasta).

Linjaratkaisuehdotuksessa esitetään, että mahdollisesti pidemmällä aikajänteellä käynnistyvän taajamajunaliikenteen potentiaalia tuetaan osoittamalla 50 % kasvusta Savon radan nykyisille asemanseduille ja varautumalla uusien seisakkeiden toteuttamiseen Savilahdessa ja Matkusessa. Linjaratkaisun pääperiaate on, että maankäyttöä kehitetään ensisijaisesti hyvien joukkoliikenneyhteyksien varsilla, mikä parantaa joukkoliikenteen kehittämismahdollisuuksia sekä palvelujen saavutettavuutta kävellen ja pyöräillen. Linjaratkaisussa ehdotetaan, että ydinkaupunkialueella joukkoliikennettä kehitettäisiin määrittelemällä runkobussilinjat nykyisiin vilkkaimpiin liikennesuuntiin. Runkobussilinjoilla tavoiteltaisiin nopeutta, tehokkuutta ja laatua, jotka houkuttelevat käyttämään joukkoliikennettä nykyistä enemmän. Ydinkaupunkialueen ulkopuolella seutukeskuksia palvelevat seutulinjat, joista tiheävuoroisimmat liikennöisivät seudun suurimpiin taajamiin ja harvemman vuorotarjonnan linjat seudun muihin pääkeskuksiin. Haja-asutusalueiden liikkuminen perustuisi henkilöautoilun lisäksi kutsupohjaisiin liikennepalveluihin.

Taajamajunaliikenteen kehittäminen edellyttää Savon radan merkittävää parantamista (kaksoisraide). Kaksoisraiteen ensisijaisena perusteena on kaukojuna- ja tavaraliikenteen palvelutason parantaminen, mutta taajamajunaliikenteen mahdollinen kehittäminen toisi hankkeelle lisäperusteen. Toteutuessaan seudullinen/maakunnallinen raideliikenne tukisi entistä laajemman työssäkäyntialueen rakentamista, raideliikenteen matkustajamäärien kasvattamista sekä ympäristöystävällisen liikkumisen lisääntymistä etenkin työmatka- ja opiskelijaliikenteessä.

Taustaa kaupunkiseutusuunnitelman suunnitteluprosessista

Linjaratkaisuehdotuksesta saatavien kuntien lausuntojen pohjalta laaditaan kaupunkiseutusuunnitelmaluonnos (12/2021-1/2022). Luonnos laaditaan lähtökohtaisesti siten, että se tukee MAL-sopimuksen kärkitavoitteiden saavuttamista; edistetään vähähiilisen ja kestävä yhdyskuntarakenteen ja sitä tukevan liikennejärjestelmän kehittämistä ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Kaupunkiseutusuunnitelmassa tullaan lisäksi tarkastelemaan kaupunkiseudun viherrakenteen kokonaisuutta ja sen kehittämisen periaatteita alueiden kytkeytyneisyyden, ekologisten yhteyksien, luonnon monimuotoisuuden, virkistyksen ja rakentamisen painopistealueiden näkökulmista. Luonnosta käsitellään KSS- ja LJS-työryhmäkokouksessa sekä asiantuntijatyöpajassa. Luonnoksen vaikutukset arvioidaan hyödyntäen skenaariovaiheessa laadittua vaikutustarkastelua (3/2022). Erikseen sovittaessa liikenteellisten vaikutusten arvioinnissa voidaan hyödyntää myös KUOMA-liikennemallia.

Työn kuluessa vuorovaikutus on pyritty hoitamaan laajasti ja tehokkaasti kahden rinnakkain laadittavan seudullisen strategisen tason suunnitelman (kss /ljs) yhteisillä työryhmäkokouksilla ja työpajoilla. Vuorovaikutuksessa on pyritty huomioimaan myös päättäjien vaihdokset toimikausien vaihtuessa. Aihetta on esitelty uusille päättäjille seutuseminaarissa ja erikseen järjestetyissä tiedotustilaisuuksissa.

Kaupunkiseutusuunnitelmaluonnos esitellään kuntajohtajakokouksessa ja seutuseminaarissa (3/2022), ennen sen hallinnollista käsittelyä kunnissa ja nähtävillä asettamista (3-4/2022). Vuorovaikutusta voidaan järjestää erikseen sovittaessa myös laajemmin (esim. vastaavanlaiset tiedotustilaisuudet kuin skenaariovaiheessa). Suunnitelmaluonnoksesta saatu palaute käsitellään (4/2022) ja suunnitelmaluonnos tarkistetaan kaupunkiseutusuunnitelmaksi (4-5/2022) kevään aikana. Tavoitteena on, että kaupunkiseutusuunnitelma valmistuu kuntien hyväksymiskäsittelyä varten kesäkuussa 2022.

Kaupunkiseutusuunnitelman aineistoa on esitelty kaupunginhallituksen jäsenille 22.11.2021 kaupunginhallituksen kokouksen jälkeen (yhteyspäällikkö Tero Piippo). Kaupunginhallituksen 29.11.2021 kokouksen yhteydessä sovittiin, että kaupunginhallituksen jäsenet voivat antaa kommenttinsa viranhaltijoiden laatimaan lausuntoluonnokseen 7.12.2021 mennessä. Määräaikaan mennessä saapui vihreiden kommentit, jotka ovat ohessa liitteenä.

Vaikutusten arviointi

Seutusuunnitelma on strategisen tason suunnitelma.

Hankkeen ilmastopoliittiset vaikutukset ovat positiivisia, koska seutusuunnitelman tavoitteena on ohjata uudisrakentaminen olemassa olevan rakenteen äärelle. Joukkoliikennettä pyritään vahvistamaan, mistä huolimatta liikenne voi lisääntyä hieman, mutta lisäys ei ole merkittävä.

Hankkeen vaikutuksia kaupunkikuvaan ei voida tässä yhteydessä arvioida kovinkaan tarkkaan, vaan ne arvioidaan tarkentuvan suunnittelun yhteydessä, Kuopion keskeisen kaupunkialueen ja Siilinjärven kunnan väliselle alueelle laadittavassa kaupunkirakennesuunnitelmassa.

Seutusuunnitelma ei tarkkuudellaan ota kantaa asuntojakaumaan, minkä vuoksi lapsivaikutuksia ei pystytä tarkasti arvioimaan vaan ne täsmentyvät tarkentuvan edellä mainitun suunnittelun yhteydessä.

Seutusuunnitelman linjaratkaisun mukaisesti kaupunkikeskustaan sijoittuvat ja täydennettävät asuin- ja yritystilat lisäävät osaltaan keskustan palvelujen kysyntää ja vahvistavat näin ollen niiden säilymistä. Hankkeen yritysvaikutukset ovat positiiviset.

Esitys

Kaupungin-/kunnanhallitus antaa Kuopion kaupunkiseutusuunnitelman linjaratkaisusta seuraavan lausunnon:

- Linjaratkaisun perusajatus eri skenaarioiden yhdistämiselle on perusteltu:
  - Lähijunaliikenteen edellytysten sekä raideliikenteeseen perustuvan liikkumisen ja kuljettamisen edistäminen on liikenteen päästöjen näkökulmasta tarpeen.
  - Houkuttelevat lähijunaliikenteen toteutuminen edellyttää kuitenkin mittavia investointeja mm. valtion rataverkkoon, minkä vuoksi maankäytön kehittämisen ratkaisut eivät voi perustua raideliikenteen varaan.
  - Taloudellisesta ja ilmastotavoitteiden näkökulmasta on tarkoituksen mukaista vahvistaa olemassa olevien palveluiden ja joukkoliikenteen kehittämisen toimintaedellytyksiä.
  - Ratkaisussa on huomioitu MAL-sopimuksen tavoitteet maankäytön tiivistämisestä.
- Linjaratkaisun kasvun suuntaamisessa on Kuopion alueiden osalta tarkennettavaa:
  - Kuopion merkittävin kaupunkikehityshanke Savilahdessa mahdollistaa 7 000 asukkaan sijoittumisen Savilahden alueelle, mikä tulee huomioida linjaratkaisussa. Myös uusien työpaikkojen osalta linjaratkaisussa esitetty määrä on verrattain maltillinen laadittuihin suunnitelmiin nähden.
  - Matkuksen mahdollisen seisakkeen vaikutusalueen työpaikkamäärän kasvattaminen 2 000 työpaikalla edellyttää Hepomäen alueen sekä Matkuksen logistiikka-alueeksi varatun alueen toteutumista. Sen sijaan Matkuksen alueen asukasmäärän kasvattaminen olemassa olevien työpaikka-alueiden ja valtakunnallisten liikenneväylien läheisyyteen vaikuttaa haastavalta.
  - Rahusenkankaan mahdollisen tulevaisuuden seisakkeen vaikutuspiirin kuuluvan Kelloniemen osayleiskaavatarkasteluissa on alueelle kaavailtu noin 1 600 uutta asukasta. Näin ollen Päivärantaan osoitettu kasvu voidaan sijoittaa Kelloniemeen Rahusenkankaan mahdollinen seisake huomioiden.
  - Entisissä kuntataajamissa on pääosin jo olemassa linjaratkaisussa esitetyn kasvun edellyttämät kaavavarannot.
  - Linjaratkaisussa esitettyjä kasvutavoitteita jouduttaneen osittain tarkistamaan runkobussilinjojen täsmentymisen jälkeen.
  - Kuopion keskustaan esitetyille asukasmäärien lisäyksille on olemassa paljon kaavavarantoa keskustan liepeillä olevilla kaava-alueilla, kuten Mölymäellä, Hatsalassa, Itkonniemellä, minkä lisäksi vireillä on myös muita, keskustan asukasmäärää lisääviä kaavahankkeita.

- Linjaratkaisuehdotuksen mukaisessa jatkosuunnittelussa huomioitavaa:
  - Erityisesti keskeisen kaupunkialueen osilla nykyistä rakennetta täydentävä ja tiivistävä asuntorakentaminen vaatii kulttuuri- ja viherverkostoarvot huomioivaa jatkosuunnittelua.
  - Tulevaisuuden rakentamisalueilla – Vanuvuori, Neulaniemi ja Kelloniemi - asuntorakentamisen rooli ja aikataulutusta tulee kirkastaa.
  - Kaupungin pitkäjänteisessä maapolitiikassa ja maanhankinnassa sekä osayleiskaavoituksessa on Vanuvuoren alueelle varauduttu merkittävään omakotirakentamiseen. Alueen toteuttaminen kokonaisuudessaan ulottuu 2040-luvulle. Vanuvuoren rakentamisen vaikutus runkobussilinjoihin tulee selvittää.
  - Neulaniemi on nykyisessä liikennemallissa määritelty autovyöhykkeeksi: jatkosuunnittelussa tulee linjata, panostetaanko alueella hyvän sijainnin vuoksi joukkoliikenteeseen aiempaa aikataulua nopeammin.
  - Kelloniemen alueen merkitys keskustahakuisten yritysten toiminta-alueena on kaupungilla tiedostettu: jatkossa aluetta kehitetään hybridirakenteena, jossa asumista ja työpaikkoja pyritään tuomaan rinnakkain. Osayleiskaavatyössä varaudutaan seisakkeen mahdollisuuteen.
  - Matkuksen alue on ajateltu kehitettävän edelleenkin vahvasti yritys-alueena, joten seisakkeen mahdollista toteuttamista, tulevaa potentiaalia ja vaikutuksia tulee tutkia tarkemmin.
  - Varsinkin uusilla alueilla huolehditaan rakenteen tiivyydestä, tehokkuudesta sekä eri maankäyttömuotojen sekoittuneisuudesta. Mahdollistetaan niissä yhä useammin kävelyn ja pyöräilyn valitseminen liikku- mismuodoksi, luodaan matkaketjut toimiviksi.
  - Laaditaan ydinalueen kaupunkiseutusuunnitelma = kaupunkirakennesuunnitelma Kuopion ja Siilinjärven kanssa.
  - Kuopion keskeisen kaupunkialueen lähiötä koskeva täydennysrakentamisselvitys laaditaan kaupunkirakennesuunnitelman rinnalla.
  - Kootaan ja analysoidaan alueen yleis- ja asemakaavat tarkemmin paikkatietoa ja kaupunkitutkimustietoa hyödyntäen niistä tutkimuksista, joihin kaupunki on osallistunut.
  - Taajamajunatarkasteluun tarvitaan seudulta yhtenäinen ja selkeä poliittinen päätös. Kysymys on ennakoinnista; mikäli taajamajunaliikenteen potentiaalia halutaan aktiivisemmin edistää, on se kirjattava oikein ja kuvaavin sanamuodoin myös kaupunkiseutusuunnitelmaan.
  - Taajamajunaliikenteen investointi- ja operointikustannukset on arvioitu olevan suuret saavutettavaan palvelutasoon nähden verrattaessa bussiliikenteen järjestämiskustannuksiin. Toisaalta raideliikenteen investointien toteutuminen riippuu ensisijaisesti valtion tekemistä linjauksista.
  - Runkobussilinjojen tarkoituksenmukaiset linjastot ja niiden rooli tulee selvittää erillisen selvityksen kautta sitovasti. Joukkoliikenteen sujuvoittamiseen runkoreiteillä tarvitaan myös investointeja. Tavoitteena tulee olla joukkoliikenteen järjestäminen edullisesti ja vähintään 70 % käyttöasteen mahdollistuminen.
  - Asuntorakentamisessa on pystyttävä luomaan edullista, toteuttamiskelpoista rakentamista.

- Maaseudulla asuminen ohjataan entistä vahvemmin aktiivisiin kyliin, joissa on mahdollisesti palveluja ja/tai jotka sijoittuvat maakuntakeskuksen ja seutukeskusten välillä liikennöivien seutulinjojen reiteille (tai niiden välittömään läheisyyteen).
- Maaseudulla asumisen ohjaamisen periaatteet huomioidaan alueiden yleiskaavoissa ja lupaprosesseissa. Seurannan ja analysoinnin kautta rakentamisen edullisuusvyöhykkeet tarkistetaan ja hyväksytetään ne päättäjillä (kh).
- Haasteena tulee olemaan kuntakeskuksiin suuntautuvien seutulinjojen mahdollinen priorisointi. Liityntäpysäköinnin kehittäminen ja potentiaalipseuturreittien varsille jää harkittavaksi ja vaatii selvittämistä sekä jatkosuunnittelua.
- Vaikka haja-asutusalueilla liikkuminen perustuu jatkossakin pääosin henkilöautoiluun, tulee ilmastotavoitteiden sekä liikkumisen tasatarvoisuuden vuoksi, kehittää kutsuohjaukseen perustuvia liikkumispalveluja, kuten juuri käynnistetty MUKKE-hanke.

Liitteet

- 12 7850/2019 Kuopion kaupunkiseutus suunnitelman esittelyaineisto, liite 1
- 13 7850/2019 Vihreiden kommentit Kuopion kaupunkiseutus suunnitelman lausuntoon, liite 2

Valmistelija

Heli Laurinen

etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

puh. +358 44 718 5430

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Jarmo Pirhonen

Kaupunginhallitus hyväksyy apulaiskaupunginjohtajan tekemän esityksen.

Päätös

Yhteyspäällikkö Tero Piippo oli kokouksessa kuultavana asiakohdassa. Hän poistui kokouksesta kuulemisen jälkeen.

Kaupunginjohtaja täydensi kokouksessa päätösehdotustaan siten, että esityksessä oleva kohta:

"Maaseudulla asuminen ohjataan entistä vahvemmin aktiivisiin kyliin, joissa on mahdollisesti palveluja ja/tai jotka sijoittuvat maakuntakeskuksen ja seutukeskusten välillä liikennöivien seutulinjojen reiteille (tai niiden välittömään läheisyyteen)." muutetaan kuulumaan seuraavasti:

"Maaseudulla asuminen ohjataan entistä vahvemmin kyliin, joissa on mahdollisesti palveluja ja/tai jotka sijoittuvat maakuntakeskuksen ja seutukeskusten välillä liikennöivien seutulinjojen reiteille (tai niiden välittömään läheisyyteen)."

Kaupunginhallitus hyväksyi yksimielisesti kaupunginjohtajan tekemän täydennetyt päätösehdotuksen.

KUOPIO

Kuopion kaupunki
Kaupunginhallitus

Pöytäkirja

20.12.2021

39/2021 7 (8)

160 §

KUOPIO

Kuopion kaupunki
Kaupunginhallitus

Pöytäkirja

20.12.2021

39/2021 8 (8)

160 §